

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/135/2003

PODATKI W OPINII SPOŁECZNEJ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Trzy czwarte ankietowanych (75% - o 6 punktów więcej niż przed czterema laty, w lipcu 1999 roku) uważa, że polski system podatkowy należy zreformować. Przeciwnego zdania jest tylko 6% badanych, natomiast duża grupa (19%) nie ma wyrobionego zdania na ten temat.
- Rządowe propozycje zmian w podatkach nie są przyjmowane przychylnie - tylko mniej więcej co trzynasty ankietowany (8%) uznaje je za dobre, pozostali uważają, że są one niezbyt dobre, ale do zaakceptowania w obecnej sytuacji (33%) lub po prostu złe (33%). Aż jedna czwarta badanych (26%) nie potrafi zająć stanowiska w tej kwestii.
- Propozycje likwidacji większości ulg i odliczeń nie są aprobowane - ogromna większość badanych jest przeciwna likwidacji ulgi na dojazdy dzieci do szkół (91%) oraz wspólnego opodatkowania osób samotnie wychowujących dzieci (89%), a ponadto likwidacji ulg na remont mieszkań i budynków mieszkalnych (87%), na kształcenie zawodowe (86%), odpłatne studia (85%), a także na zakup przyrządów i pomocy naukowych (85%). Prawie tyle samo osób (83%) jest też przeciwnych likwidacji możliwości wspólnego opodatkowania się małżonków. Wyraźnie mniejszy sprzeciw (54%) budzi propozycja likwidacji ulgi z tytułu darowizn.
- Odpowiedzi na pytania dotyczące wysokości podatków wskazują, że ankietowani opowiadają się za zróżnicowanym opodatkowaniem o charakterze progresywnym. Są też zdania, że przy niskich dochodach nie powinno się w ogóle płacić podatku.

Dyskusje dotyczące systemu podatkowego toczą się od dawna. Co pewien czas pojawiają się kolejne projekty ulepszeń, a w ostatnich latach prawie co roku następowały jakieś zmiany dotyczące przede wszystkim ulg i odliczeń podatkowych. Niedawno rząd przedstawił kolejną propozycję reformy systemu podatkowego. Stosunek społeczeństwa do zmian w systemie podatkowym w ogóle oraz do niektórych propozycji szczegółowych był przedmiotem sierpniowego sondażu CBOS¹.

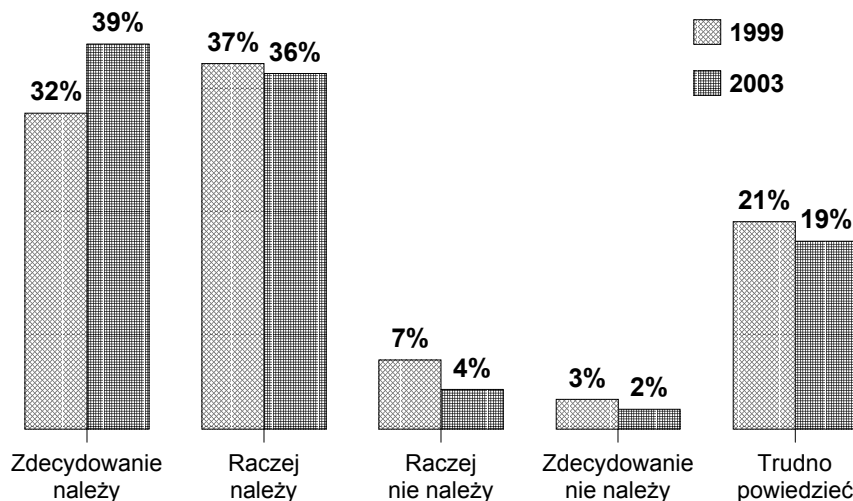
CZY REFORMOWAĆ SYSTEM PODATKOWY?

W polskim społeczeństwie dominuje przekonanie, że obecny system podatkowy należy zreformować - uważa tak aż trzy czwarte ankietowanych (75%). Przeciwnego zdania jest tylko co siedemnasty respondent (6%). Trzeba dodać, że znaczna grupa (19%) nie ma wyrobionej opinii na ten temat. Przed czterema laty, w lipcu 1999 roku, osoby przekonane o konieczności reformy podatków także stanowiły zdecydowaną większość społeczeństwa, ale było ich nieco mniej (69%). Można zatem powiedzieć, że wzrosło niezadowolenie z systemu podatkowego.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (159) zrealizowano w dniach 1-4 sierpnia 2003 roku na liczącej 880 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY, OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC, UWAŻA PAN(I), ŻE NALEŻY ZREFORMOWAĆ SYSTEM PODATKOWY CZY TEŻ NIE?

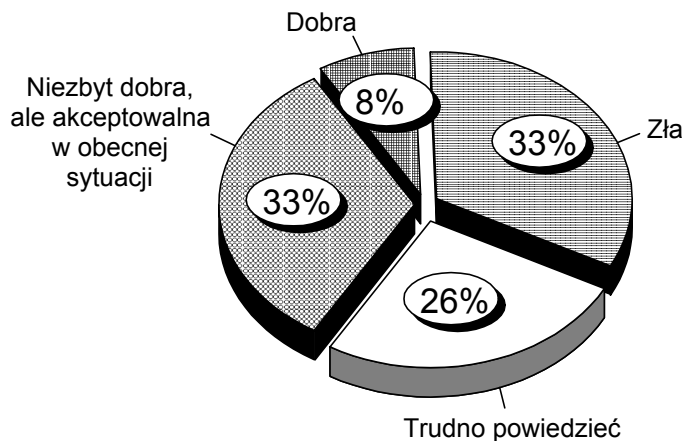

Im wyższy poziom wykształcenia badanych, tym większy ich odsetek uważa, że system podatkowy należy zmienić. Trzeba jednak zaznaczyć, że im niższe wykształcenie, tym więcej ankietowanych nie ma zdania na ten temat - aż 34% osób z wykształceniem podstawowym. Najmniej zwolenników zmian w systemie podatkowym jest na wsi, a najwięcej - w dużych miastach (zob. tabele aneksowe). Do grup społeczno-zawodowych, których członkowie mają na ogół wyrobioną opinię w tej sprawie i najczęściej opowiadają się za zmianami podatkowymi, należą pracujący na własny rachunek poza rolnictwem, kadra kierownicza i inteligencja oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla.

OCENA RZĄDOWEJ PROPOZYCJI ZMIAN

Rządowe propozycje zmian w systemie podatkowym nie są przyjmowane przychylnie - tylko mniej więcej co trzynasty ankietowany (8%) uznaje je za dobre, pozostali zaś uważają, że są one niezbyt dobre, ale do zaakceptowania w obecnej sytuacji (33%) lub po prostu złe (33%). Ponad jedna czwarta badanych (26%) nie ma zdania na ten temat.

RYS. 2. OSTATNIA PROPOZYCJA RZĄDU PRZEWIDUJE UTRZYMANIE DOTYCHCZASOWYCH STAWEK I PROGÓW PODATKOWYCH DLA LUDNOŚCI, PODNIESIENIE KWOTY NIEPODATKOWANYCH ROCZNYCH DOCHODÓW O OK. 400 ZŁ (DO 3168 ZŁ) I ZNIESIENIE WIĘKSZOŚCI ULG PODATKOWYCH. CZY UWAŻA PAN(I), ŻE JEST TO DOBRA PROPOZYCJA?

Rządowe propozycje zmian stawek i progów podatkowych dobrze oceniają osoby niżej wykształcone, przede wszystkim z wykształceniem zasadniczym zawodowym (zob. tabele aneksowe). Grupą społeczno-zawodową, której przedstawiciele najczęściej uważają proponowane zmiany za dobre, są rolnicy (23%), natomiast grupą najczęściej uznającą je za złe są pracujący na własny rachunek poza rolnictwem (59%).

JAKIE ULGI LIKWIDOWAĆ?

Rządowe propozycje likwidacji większości ulg i odliczeń podatkowych na ogół nie są akceptowane. W społeczeństwie powszechna jest opinia, że nie powinno się likwidować ulgi na dojazd dzieci do szkół (91%) oraz wspólnego opodatkowania osób samotnie wychowujących dzieci (89%). Ogromna większość ankietowanych jest też przeciwna likwidacji ulg na remont mieszkań i budynków mieszkalnych (87%) oraz ulg związanych ze zdobywaniem wykształcenia - na doksztalcenie zawodowe (86%), odpłatne studia (85%), a także na zakup przyrządów i pomocy naukowych (85%). Prawie tyle samo osób (83%) jest też przeciwnych likwidacji możliwości wspólnego opodatkowania się małżonków.

Tabela 1

Czy uważa Pan(i), że powinny zostać zlikwidowane następujące ulgi podatkowe?	Raczej tak i zdecydowanie tak	Raczej nie i zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Na dojazd dzieci do szkół	6	91	3
Wspólne opodatkowanie osób samotnie wychowujących dzieci	5	89	6
Na remont mieszkań i budynków mieszkalnych	8	87	4
Na doksztalcanie zawodowe	8	86	6
Na odpłatne studia	9	85	6
Na zakup przyrządów i pomocy naukowych	10	85	5
Wspólne opodatkowanie małżonków	10	83	8
Na darowizny	36	54	11

Tylko likwidacja ulgi związanej z darowiznami zyskała szersze poparcie społeczne (36%). Można przypuszczać, że badani mieli w tym wypadku na myśli przede wszystkim ulgi na darowizny dla osób prywatnych, a nie dla organizacji społecznych czy instytucji zajmujących się dobroczynnością albo realizujących inne ważne społecznie i pożyteczne zadania.

Za likwidacją ulg najczęściej opowiadają się osoby z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji. Na ogół też aprobatą likwidacji danej ulgi rośnie wraz z poziomem wykształcenia ankietowanych - z wyjątkiem ulg na dojazdy dzieci do szkół oraz dla osób samotnie wychowujących dzieci, w przypadku których takie zróżnicowanie opinii nie występuje.

Ogółem prawie trzy piąte badanych (57%) jest przeciwnych likwidacji jakiegokolwiek z ulg wymienionych w kwestionariuszu. Blisko jedna czwarta (23%) akceptuje likwidację tylko jednej ulgi, a co ósmy (12%) - dwóch-trzech ulg. Za likwidacją większej ich liczby (od czterech do ośmiu) jest co czternasty respondent (7%). Dodajmy, że niespełna 2% ankietowanych nie zachowałoby żadnej z wymienionych ulg (a więc ośmiu). W przypadku osób opowiadających się za likwidacją co najmniej czterech ulg odsetek zwolenników jest tym większy, im wyższy poziom ich wykształcenia (od 4% wskazań wśród osób z wykształceniem podstawowym do 17% - z wyższym).

		CBOS
Indeks likwidacji ulg podatkowych		
Nie powinno się likwidować żadnej z ulg		57%
Powinno się zlikwidować:		
- jedną ulgę		23%
- dwie ulgi		8%
- trzy ulgi		4%
- od czterech do ośmiu ulg		7%

JAKIE PODATKI POWINNIŚMY PŁACIĆ?

Podobnie jak w końcu lat dziewięćdziesiątych² zapytaliśmy ankietowanych, jaką kwotę podatku dochodowego powinny płacić miesięcznie osoby osiągające miesięczne dochody (brutto) w wysokości: 500 zł, 1000 zł, 3000 zł, 5000 zł i 10 000 zł. W tabeli zestawiono wysokość podatku, jaki osoby te powinny - według opinii ankietowanych - płacić średnio miesięcznie oraz jaki rzeczywiście zapłacą według obowiązującego systemu podatkowego.

W przypadku osób o dochodach najniższych w naszym zestawieniu (500 zł miesięcznie) zdecydowana większość ankietowanych (74%) uznała, że w ogóle nie powinny one płacić podatku. Za zwolnieniem z podatku dochodowego osób zarabiających 1000 zł miesięcznie (brutto) była jedna trzecia badanych (33%), a osiągających dochody w wysokości 3000 zł miesięcznie - nieliczni (zaledwie 1%).

Jak widać, znaczna część ankietowanych uważa, że podatek powinien zależeć od wysokości dochodów, a osoby niewiele zarabiające nie powinny go w ogóle płacić.

Jeśli nie brać pod uwagę propozycji tych badanych, którzy uważają, że dochody o określonej wysokości nie powinny być w ogóle opodatkowane, to średnie postulowanych

---

² Zob. komunikat CBOS „Jakie podatki?”, lipiec '99 (oprac. M. Falkowska). Danych z roku 1999 nie można jednak bezpośrednio porównywać z obecnymi, gdyż wówczas podawano wysokość dochodów bez ubruttowienia.

kwot podatkowych są w dwóch przypadkach niemal takie same jak obowiązujące, a w jednym (przy dochodach miesięcznych 500 zł) - nawet znacznie wyższe. Tylko w przypadku dochodów miesięcznych bardzo wysokich (10 000 zł) oraz przeciętnych (3000 zł) średnie kwoty wymienianych przez badanych są znacząco niższe niż podatki obowiązujące obecnie - zwłaszcza przy bardzo wysokich dochodach.

Mimo tych rozbieżności widać, że zarówno podatki obowiązujące, jak i postulowane przez badanych mają charakter progresywny - są wyższe przy wyższych dochodach.

Tabela 2

Osoby zarabiające miesięcznie brutto	Według obowiązującego obecnie systemu podatkowego - zapłacą średnio miesięcznie podatek w wysokości	Według propozycji ankietowanych - powinni zapłacić średnio miesięcznie podatek w wysokości
500 zł	14 zł	41 zł (10 zł*)
1000 zł	83 zł	84 zł (55 zł**)
3000 zł	400 zł	369 zł (363 zł***)
5000 zł	805 zł	811 zł (808 zł****)
10 000 zł	2504 zł	2067 zł

* Średnia miesięczna wysokość podatku wyliczona z uwzględnieniem odpowiedzi: „zero podatku - wcale nie powinien płacić”, której dla tej kategorii dochodowej udzieliło **74%** badanych

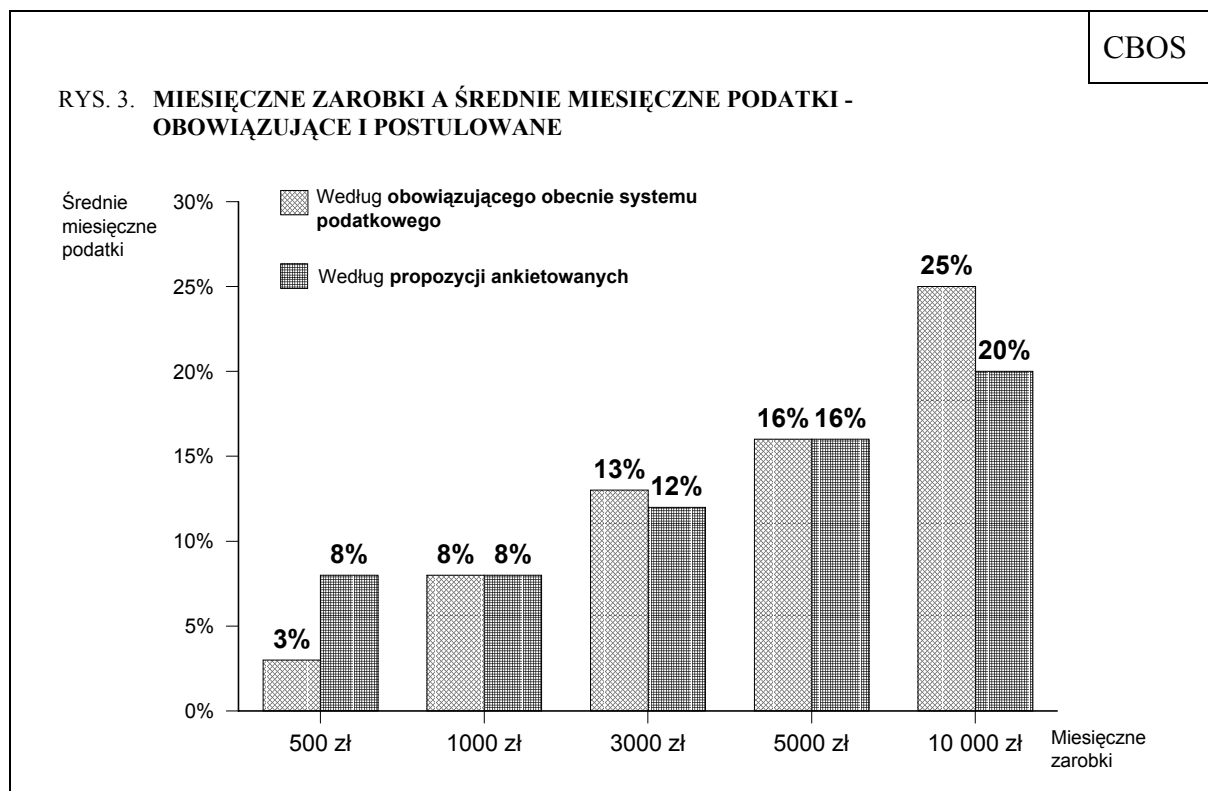
** Średnia miesięczna wysokość podatku wyliczona z uwzględnieniem odpowiedzi: „zero podatku - wcale nie powinien płacić”, której dla tej kategorii dochodowej udzieliło **33%** badanych

*** Średnia miesięczna wysokość podatku wyliczona z uwzględnieniem odpowiedzi: „zero podatku - wcale nie powinien płacić”, której dla tej kategorii dochodowej udzieliło **1,4%** badanych

**** Średnia miesięczna wysokość podatku wyliczona z uwzględnieniem odpowiedzi: „zero podatku - wcale nie powinien płacić”, której dla tej kategorii dochodowej udzieliło **0,4%** badanych

Jeżeli natomiast uwzględnimy propozycje badanych, którzy uważają, iż przy niskich dochodach nie należy pobierać podatku (a więc ich zdaniem powinien on wynosić 0,00 zł), i włączymy te dane do obliczenia średnich, to okaże się, że w opinii społecznej obecne podatki są na ogół zbyt wysokie (zob. wysokość podatku podaną w nawiasach).

★

★

★

Ogólnie można powiedzieć, że społeczne wyobrażenia o właściwej wysokości podatków kształtują się pod wpływem istniejącego systemu podatkowego i są dość trwałe. Ankietowani opowiadają się za zróżnicowanym opodatkowaniem o charakterze progresywnym. Są też zdania, że przy niskich dochodach nie powinno się w ogóle płacić podatku, a jeśli podają kwoty podatków, to często przeciętnie są one zbliżone do obowiązujących - z wyjątkiem najniższych i najwyższych dochodów. W opinii badanych podatki powinny więc być (jeśli w ogóle mają być) nieco mniej zróżnicowane niż obecnie.

Opracował
Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy ogólnie rzecz biorąc, uważa Pan(i), że należy zreformować system podatkowy czy też nie?

(%)

	Należy	Nie należy	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	75	6	19	878
Płeć				
Mężczyźni	80	6	14	419
Kobiety	70	7	23	459
Wiek				
18-24 lat	74	4	21	136
25-34	80	7	13	160
35-44	74	9	18	140
45-54	84	7	9	191
55-64	72	3	25	112
65 lat i więcej	59	8	33	139
Miejsce zamieszkania				
Wieś	67	7	26	320
Miasto do 20 tys.	77	7	16	115
20-100 tys.	72	8	20	165
101-500 tys.	80	5	15	168
501 tys. i więcej mieszk.	90	4	5	111
Wykształcenie				
Podstawowe	58	8	34	234
Zasadnicze zawodowe	76	8	16	226
Średnie	81	5	13	333
Wyższe	91	2	7	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	89	4	7	65
Prac.umysł.niż.szczębla	92	3	5	103
Pracownicy fiz.- umysł.	70	8	22	68
Robotnicy wykwalifikowani	77	7	16	74
Robotnicy niewykwalifik.	67	7	26	32
Rolnicy	74	11	15	51
Pracujący na własny rach.	92	8	0	26
Bierni zawodowo				
Renciści	66	7	26	99
Emeryci	63	6	31	158
Uczniowie i studenci	80	0	20	65
Bezrobotni	74	8	18	93
Gospodynie domowe i inni	67	17	15	45
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	84	6	10	140
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	87	5	9	70
sekt. pryw. poza rolnict.	79	4	16	164
prywatnym gośp. rolnym	73	11	16	52
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	72	7	21	83
300-399	79	8	13	70
400-599	76	8	17	157
600-800	82	7	12	131
Powyżej 800 zł	84	5	12	142
Ocena własnych war. mater.				
Złe	74	7	19	294
Średnie	73	6	21	410
Dobre	80	6	14	174
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	64	5	31	55
Raz w tygodniu	74	8	18	439
1-2 razy w miesiącu	72	7	22	139
Kilka razy w roku	79	4	17	151
W ogóle nie uczestniczy	82	5	13	93
Poglądy polityczne				
Lewica	85	6	9	190
Centrum	83	6	11	273
Prawica	77	10	13	178
Trudno powiedzieć	55	5	40	236

Tabela 2. Ostatnia propozycja rządu przewiduje utrzymanie dotychczasowych stawek i progów podatkowych dla ludności, podniesienie kwoty nieopodatkowanych rocznych dochodów o ok. 400 zł (do 3168 zł) i zniesienie większości ulg podatkowych. Czy uważa Pan(i), że jest to dobra propozycja?
1 - Dobra; 2 - Niezbyt dobra, ale akceptowalna w obecnej sytuacji; 3 - Zła (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	8	33	33	26	875
Płeć					
Mężczyźni	11	30	37	21	418
Kobiety	5	35	29	31	457
Wiek					
18-24 lat	9	37	26	28	136
25-34	6	36	39	19	161
35-44	8	28	44	20	140
45-54	7	43	33	17	190
55-64	12	29	27	32	112
65 lat i więcej	9	18	27	46	136
Miejsce zamieszkania					
Wieś	10	26	29	35	321
Miasto do 20 tys.	9	34	26	30	115
20-100 tys.	10	36	33	21	162
101-500 tys.	5	40	32	22	166
501 tys. i więcej mieszk.	4	35	51	10	111
Wykształcenie					
Podstawowe	8	22	27	43	232
Zasadnicze zawodowe	12	26	38	24	226
Średnie	6	40	33	21	330
Wyższe	6	51	33	9	86
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	8	50	30	12	65
Prac. umysł. niż. szczebla	3	49	39	9	103
Pracownicy fiz.- umysł.	1	42	36	21	68
Robotnicy wykwalifikowani	4	34	46	16	71
Robotnicy niewykwalifik.	11	26	23	41	32
Rolnicy	23	22	24	30	50
Pracujący na własny rach.	9	28	59	4	26
Bierni zawodowo					
Renciści	9	27	31	33	100
Emeryci	10	21	28	41	157
Uczniowie i studenci	13	40	22	25	65
Bezrobotni	9	31	33	27	93
Gospodynie domowe i inni	3	22	38	38	45
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	5	48	29	17	138
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	5	36	40	18	70
sekt. pryw. poza rolnict.	4	38	45	13	164
prywatnym gosp. rolnym	23	22	24	31	51
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	9	27	35	29	82
300-399	5	33	33	28	70
400-599	9	39	33	19	157
600-800	8	30	36	26	131
Powyżej 800 zł	6	40	35	19	142
Ocena własnych war. mater.					
Złe	8	28	34	30	294
Średnie	7	32	34	27	409
Dobre	10	43	29	18	172
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	9	40	16	34	54
Raz w tygodniu	8	32	30	29	437
1-2 razy w miesiącu	10	25	41	24	139
Kilka razy w roku	7	32	36	25	151
W ogóle nie uczestniczy	8	44	36	12	93
Poglądy polityczne					
Lewica	13	41	27	19	190
Centrum	7	42	31	21	269
Prawica	5	31	49	15	178
Trudno powiedzieć	9	17	28	46	235

Tabela 3. Indeks likwidacji ulg podatkowych

(%)

	Nie powinno się likwidować żadnej z ulg	Powinno się zlikwidować:				Liczba osób
		jedną ulgę	dwie ulgi	trzy ulgi	od czterech do ośmiu ulg	
Ogółem	57	23	8	4	7	880
Płeć						
Mężczyźni	57	23	7	5	8	420
Kobiety	58	24	10	3	6	460
Wiek						
18-24 lat	60	30	6	2	2	136
25-34	54	23	10	4	9	161
35-44	52	27	8	4	8	140
45-54	53	25	9	4	9	192
55-64	59	17	9	7	7	112
65 lat i więcej	67	17	7	4	6	139
Miejsce zamieszkania						
Wieś	62	24	7	2	5	322
Miasto do 20 tys.	54	19	11	4	11	115
20-100 tys.	55	25	6	7	8	165
101-500 tys.	58	25	9	2	6	168
501 tys. i więcej mieszk.	48	21	14	8	9	111
Wykształcenie						
Podstawowe	68	21	6	1	4	235
Zasadnicze zawodowe	64	22	8	1	5	226
Średnie	52	23	10	7	8	333
Wyższe	31	34	10	7	17	86
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	23	32	13	10	23	65
Prac.umysł.niż.szczebla	44	23	15	10	7	103
Pracownicy fiz.-umysł.	62	32	1	0	4	68
Robotnicy wykwalifikowani	64	23	2	4	6	74
Robotnicy niewykwalifik.	37	37	11	3	13	32
Rolnicy	65	15	11	2	7	51
Pracujący na własny rach.	37	35	14	5	9	26
Bierni zawodowo						
Renciści	69	21	5	1	4	101
Emeryci	64	17	8	6	6	158
Uczniowie i studenci	67	15	10	2	6	65
Bezrobotni	63	21	9	2	4	93
Gospodynie domowe i inni	58	35	6	0	1	45
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	41	32	10	7	9	140
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	47	26	9	7	12	70
sekt. pryw. poza rolnict.	52	26	9	4	9	164
prywatnym gosp. rolnym	65	15	10	2	8	52
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	68	24	6	0	2	83
300-399	70	19	4	1	5	70
400-599	56	25	7	5	6	159
600-800	53	28	9	3	7	131
Powyżej 800 zł	45	21	14	6	14	142
Ocena własnych war. mater.						
Złe	62	25	6	2	5	296
Średnie	57	22	10	4	8	410
Dobre	50	24	10	8	9	174
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	68	15	8	8	1	55
Raz w tygodniu	59	22	8	4	7	441
1-2 razy w miesiącu	55	30	7	4	4	139
Kilka razy w roku	50	29	11	2	9	151
W ogóle nie uczestniczy	57	16	11	5	12	93
Poglądy polityczne						
Lewica	49	25	10	6	11	190
Centrum	54	25	12	4	6	273
Prawica	58	22	7	6	7	179
Trudno powiedzieć	68	22	5	1	5	236